

Maskun muinaisuus kahden arkeologin kertomana



Janne Harjula ja Jere Leppänen
Masku-Seuran syysesitelmä
9.11.2022



Turun yliopisto
University of Turku

Mistä Maskun historia alkaa?

- Aulis Ojan mukaan “Maskun asukkaat lahjoittivat entisen uhrilehtonsa Suomen piispalle 1220-luvulla. Turun eli Suomen piispa (Thomas/Tuomas) hankki luovutukselle paavin vahvistuksen 1229.”
- Vuonna 1232 mainitaan nimeltä Masku, Nousiainen, Lunda sekä Taipaleen saari (ilmeisesti tarkoittaen tuolloin Ohensaarta)
 - tästä alkaa Maskussa historiallinen aika
- Ojan mukaan Maskun pakanallinen uhrilehto eli HIISI on sijainnut Villilän jakokunnan alueella
 - vielä 1700-luvun kartoissa näkyy Hiidenpelto tai Hiidentauhan pelto Villilän kylämäen lähellä

Maskun esihistorian alku

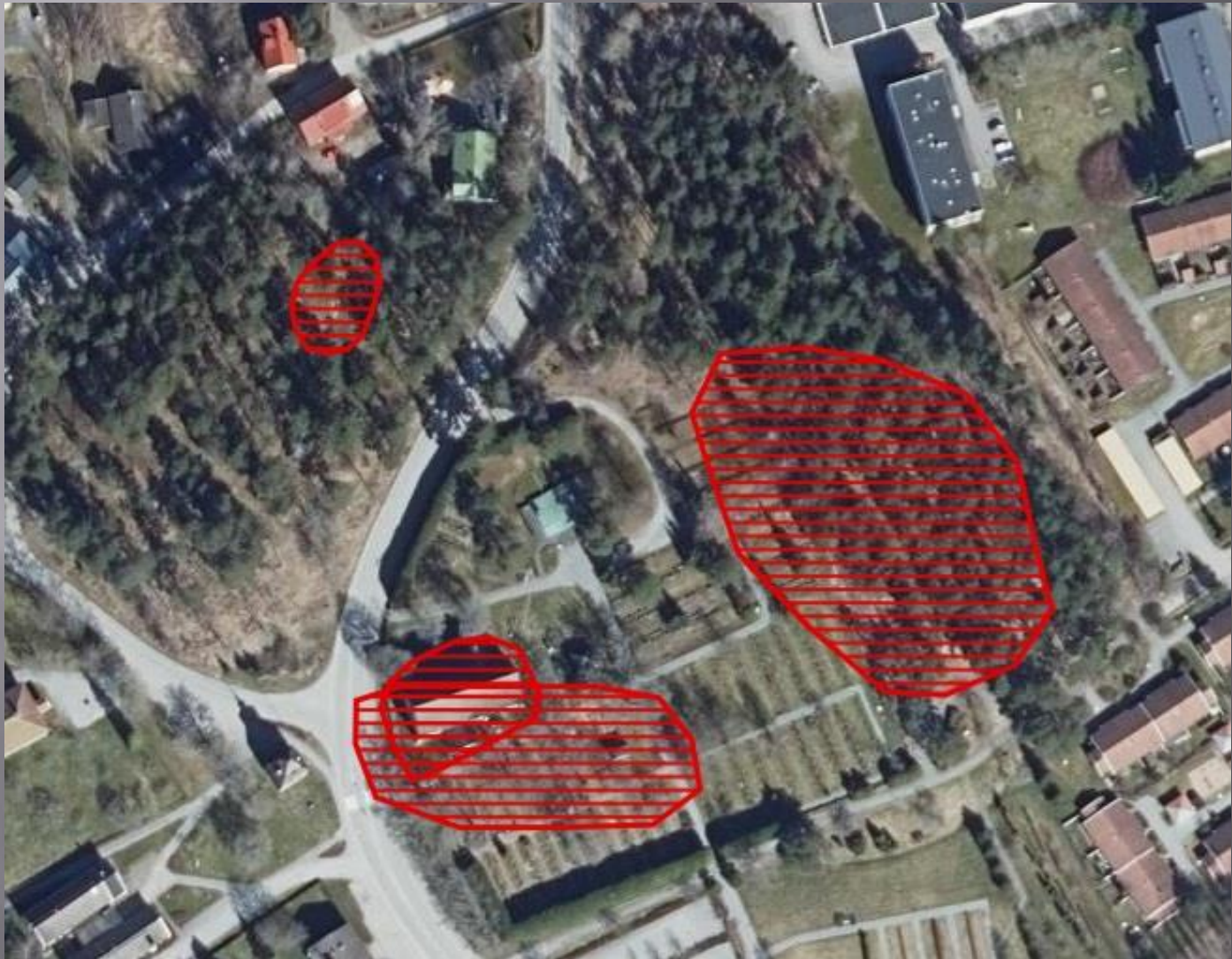
- Maskun asutus alkaa jo niin kutsutun nuoremman kivikauden loppupuolella.
 - tästä kertovat esimerkiksi nuorakeraamiseen kulttuuriin kuuluvat vasarakirveet, jotka edustavat Suomenniemelle noin 2500 ekr. tullutta uutta väestöaaltoa





Kuva: Tottosaari.com

Pappilan Myllymäen arkeologinen kaivaus 1925



Pappilan Myllymäen arkeologinen kaivaus 1925





Sivu Sakari Pälsin kaivausmuistiinpanoista v. 1925

Humikkalan kalmisto,
Hauta 14.

1. Rengasreunuksisen vaatekappaleen jäännös, haarat yhdistää toisesta päästä kierukkaristikko. ^(a) lankakudos ja lyhyemmän haaran päällä irrallinen kappale karkkua kangasta (b) ja vieressä hiukkia (c).

2. Kierukkatähtönen, neliömäinen, päällä kankaan jäännöstä.

3. Kaksi kierukkatähtöntä ja hiukkia.

4. Vuorikide medaljonki hopeakelyksineen, osittain mustan pakkun sisässä.

5. Hopearaha, pronssinen kannikesi. mulla katkonut, sen silmässä langan jäännös. Rahan päällä ja alla kankaan jätettä, vieressä helman palasia.

6. Pronssihiskoja kappaleita ja ruos-
taisia paakkuja.

7. Pronssin palasia, samantlaisia kuin

Vuorikristalli

Hauta 8: Vuorikristalli, metallikehyksessä.
Kehyksessä palmettiaiheinen
filigranikoristelu. Kehys hopeaa, jossa
kultauksen jälkiä. Haudassa kaulan
kohdalla poikittain.



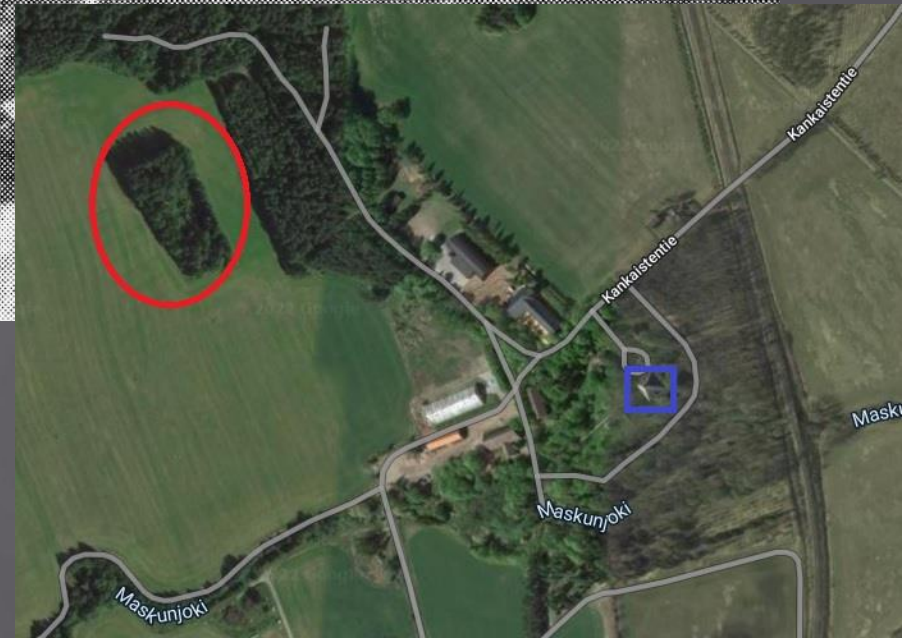
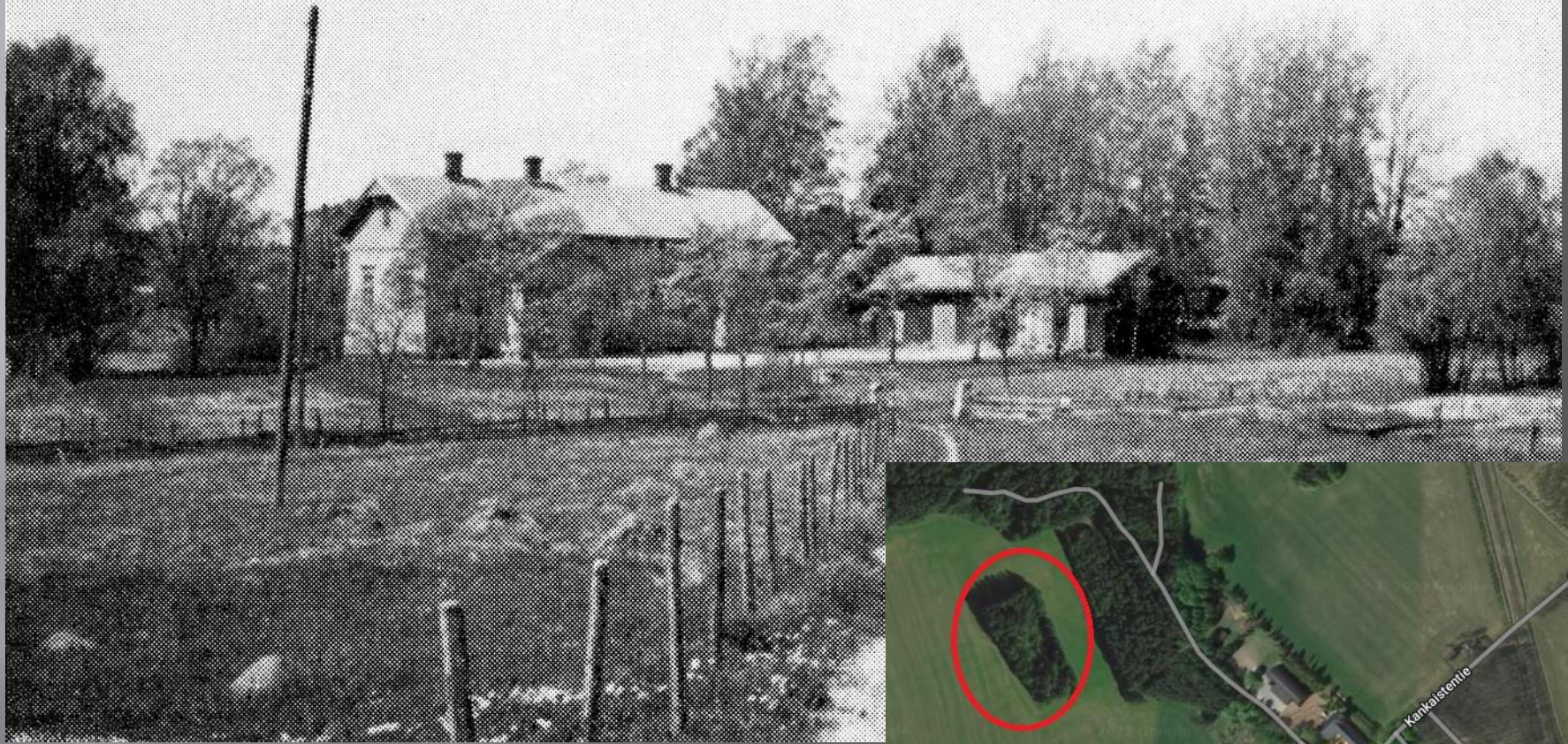
Humikkalan vainajat haudattiin hauta- antimien kera (aseita ja työkaluja)



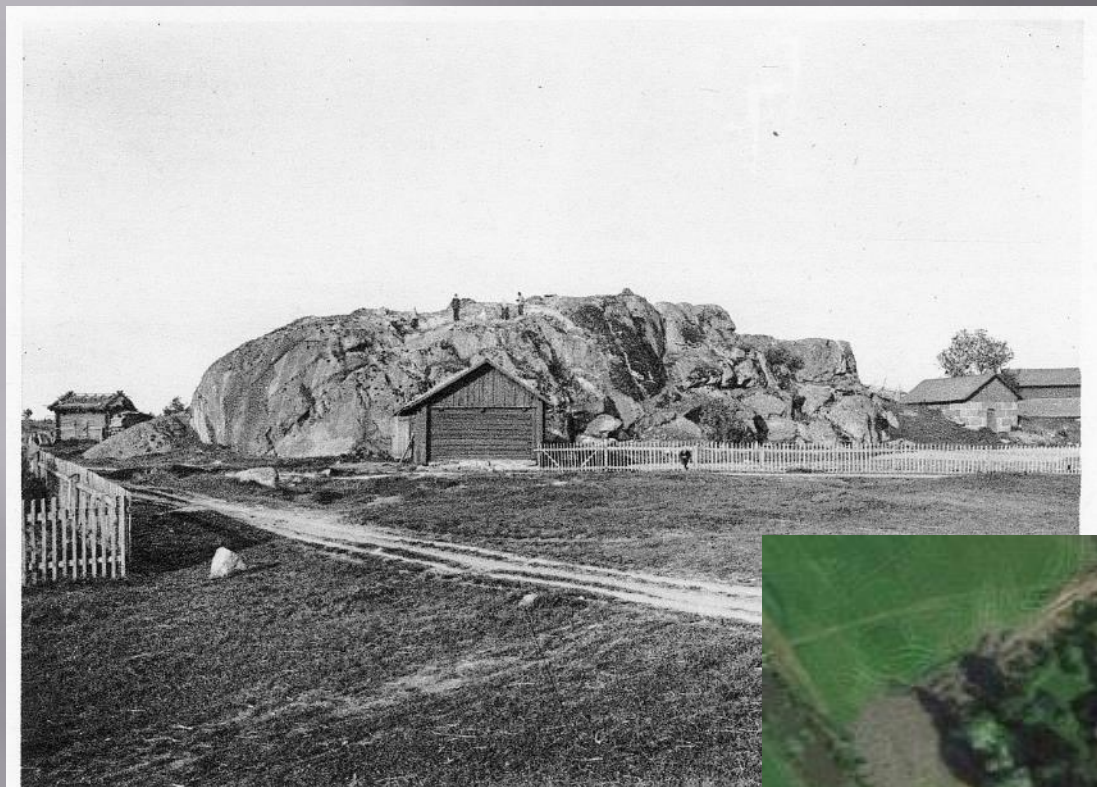
Maskun muinaispuku - rekonstruktio perustuu Humikkalan kalmiston hautaan no:32



Kankaisten kansakoulu 1883-2004



Stenbergan ("Teinperin") linna



Kuva 40. Stenbergan linnavuori lännen suunnasta



Masku 1950-luku

- koko kunnan inventointi 1958 (T. Edgren)
- Mäksmäen kalmistokaivaus 1954 (J. Leppäaho)



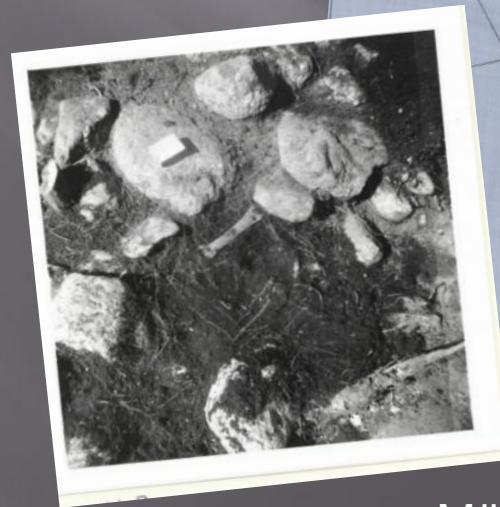
Kuvia Mäksmäen
kalmistokaivauksilta (Leppäaho 1955)

Masku 1960-luku

- Humikkalan kalmisto 1964 (yhden haudan kaivaus)
- Kajamon linnavuoren todentaminen 1962

Masku 1970-luku

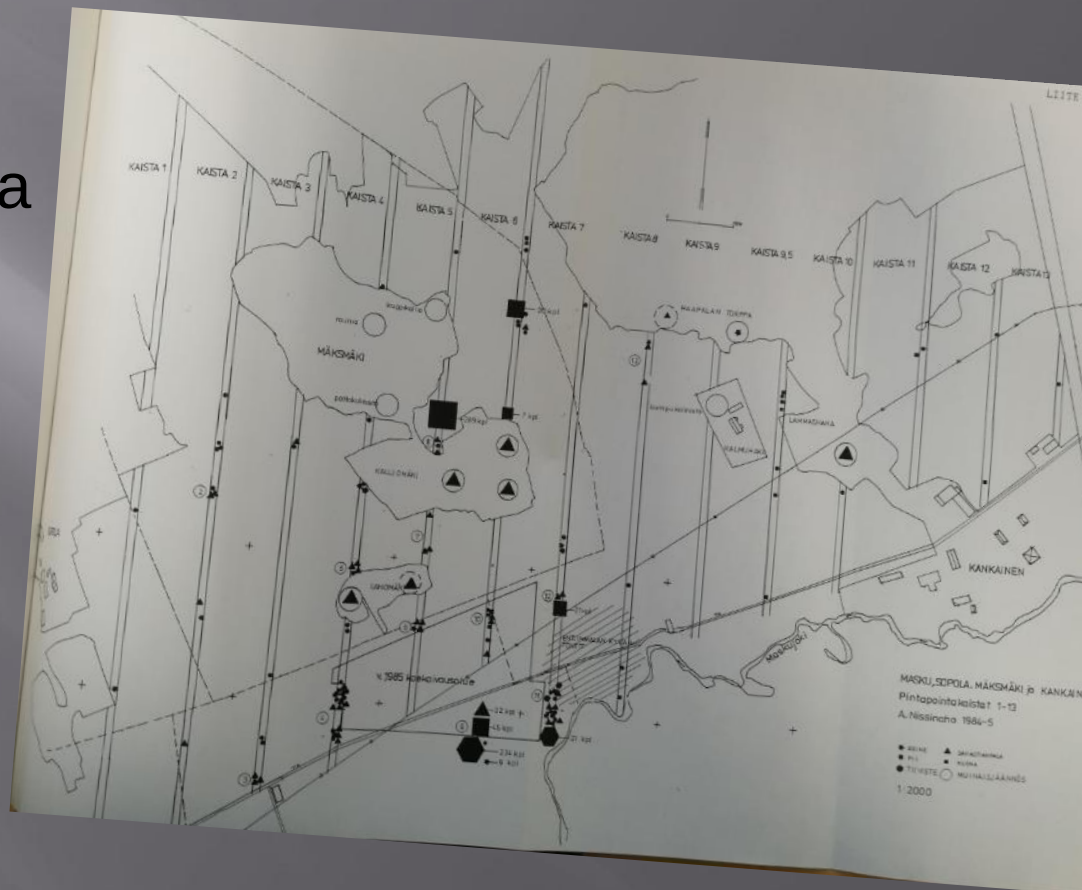
- Maskun kirkon kuorin kaivaus
- Humikkalan kalmiston reuna-alueen kaivaus)
- Mäksmäen alueen kaivaukset (useana vuonna)



Mäksmäen röykkiöhaudan
kaivaukset (Serälä 1973)

Masku 1980-luku

- aktiivista kenttätö- ja tutkimusaikaa Maskussa
- useita osa-alueinventointeja ja koekaivauksia
 - mm. Muuntajamäki, Humikkalan kalmisto, Immalan kylätontin koekuopitus, Kankainen Lammashaka, Pappila Myllymäki



Mäksmäen ja Kankaisten alueella tutkimukset kohdistuivat ensimmäistä kertaa peltoalueille (Nissinaho 1988)

Masku 1990-luku

- Mäksmäen alueen kaivaus
- Hautausmaan alue kirkon länsipäädyn ja kellotapulin välillä (palaneet luut indikoivat polttokalmistoa?)
- Kankaisten kartanon rakennusarkeologiset tutkimukset



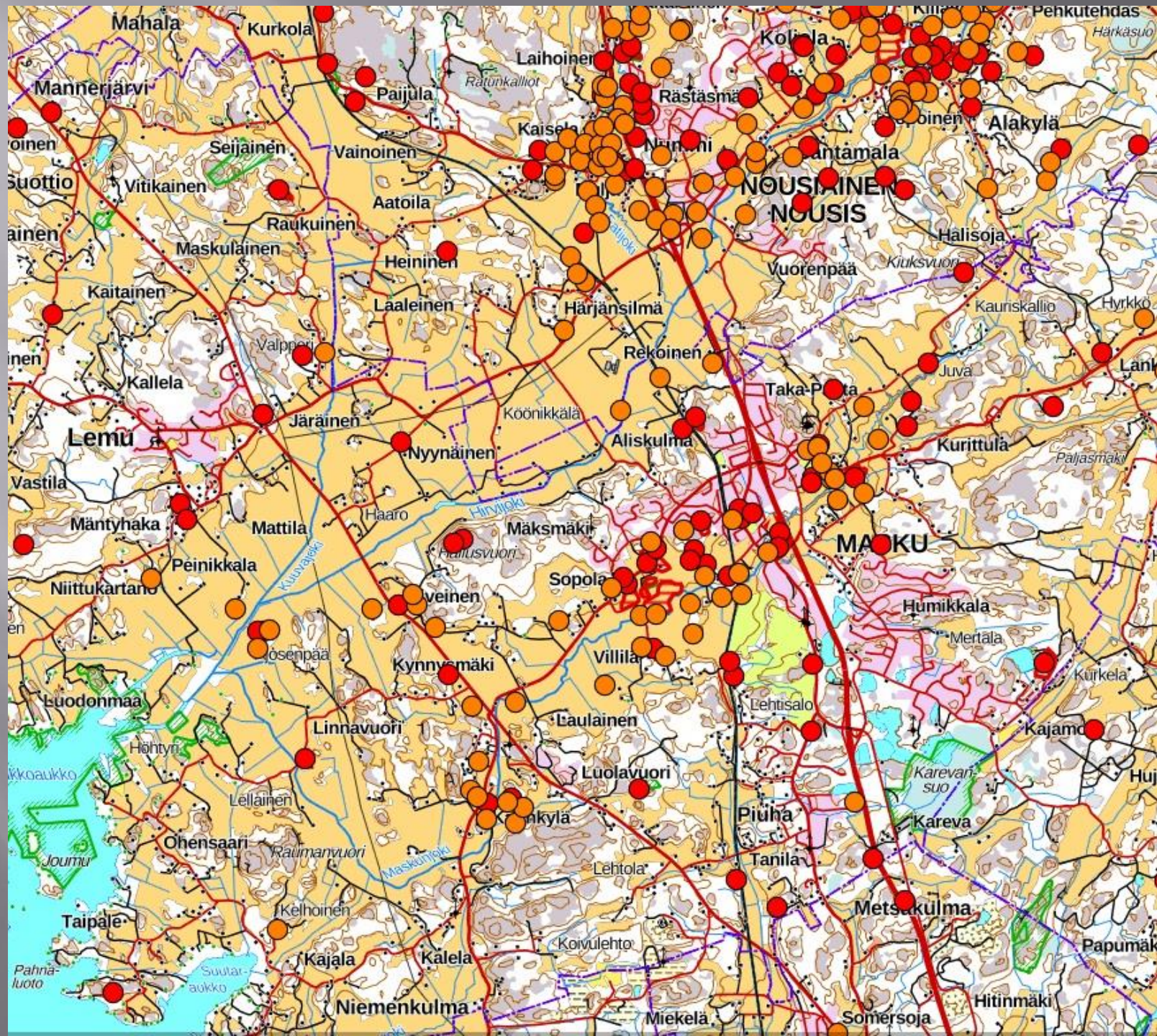
Kaivausalue Mäksmäessä nykyisen Seikeläntien kohdalla (Pietikäinen 1991)

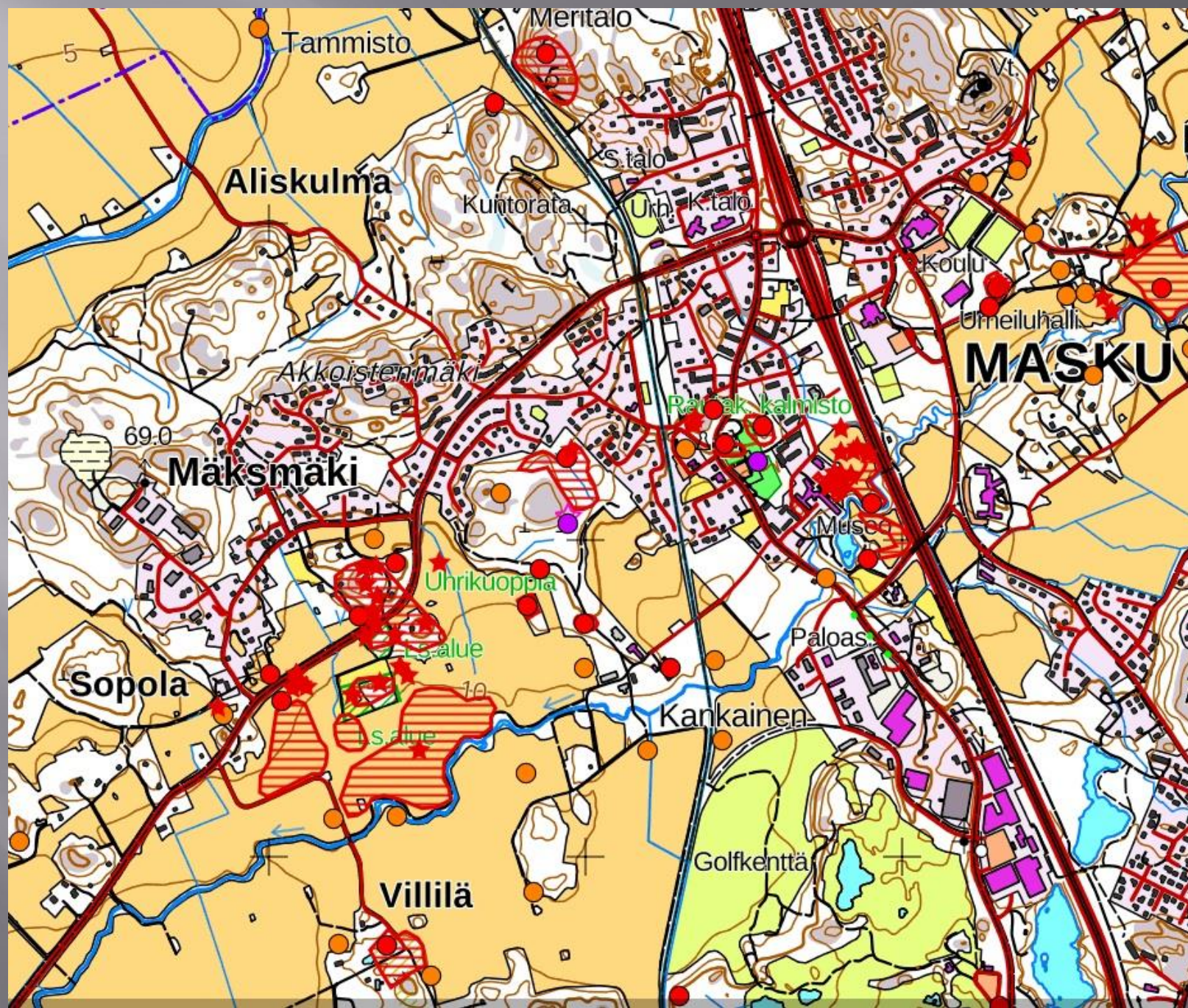
Masku 2000-luku

- koko kunnan inventointi v. 2006 (E. Laukkanen)
- metallinpaljastinlöytöjen vyöry on vasta päätymässä raportteihin ja muinaisjäännösrekisteriin
- 2010- ja 2020-luvun alussa lähinnä metallinetsinlöytöihin liittyviä pienialaisia tutkimuksia

Yhteenvetoa

- metallinpaljastinharrastus on korvannut kotikulmilla tehdyt ”kaivaukset”
- uusia, irtaimia metallilöytöjä on viimeisen vuosikymmenen aikana kertynyt paljon
 - löydöt painottuvat selvästi keskisen rautakauden loppupuolelta (merovingiajalta) myöhäisrautakaudelle (viikinkiaika ja ristiretkiaika) sekä keskiajalle
 - löytöpaikat pääasiassa nykyisillä jokivarsien vierustojen pelloilla; löydöt lienevät sekä kalmistolöytöjä että asuinpaikkalöytöjä

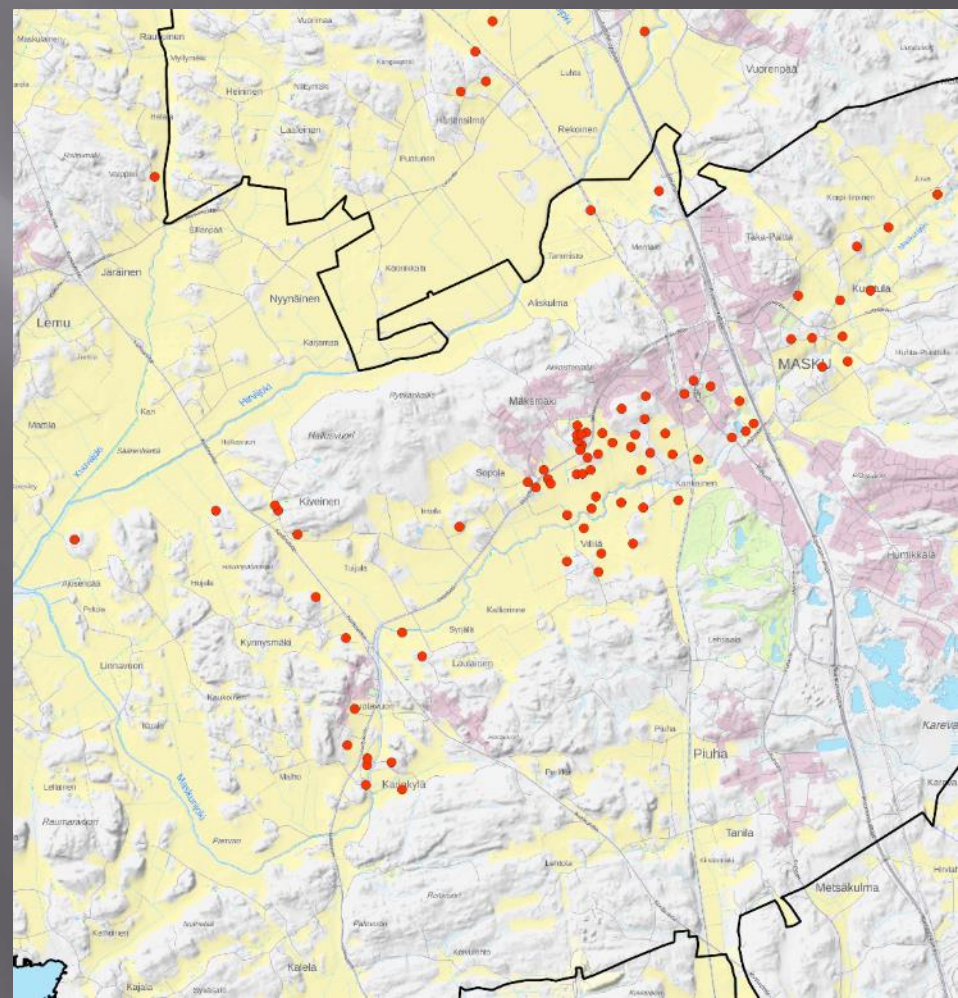
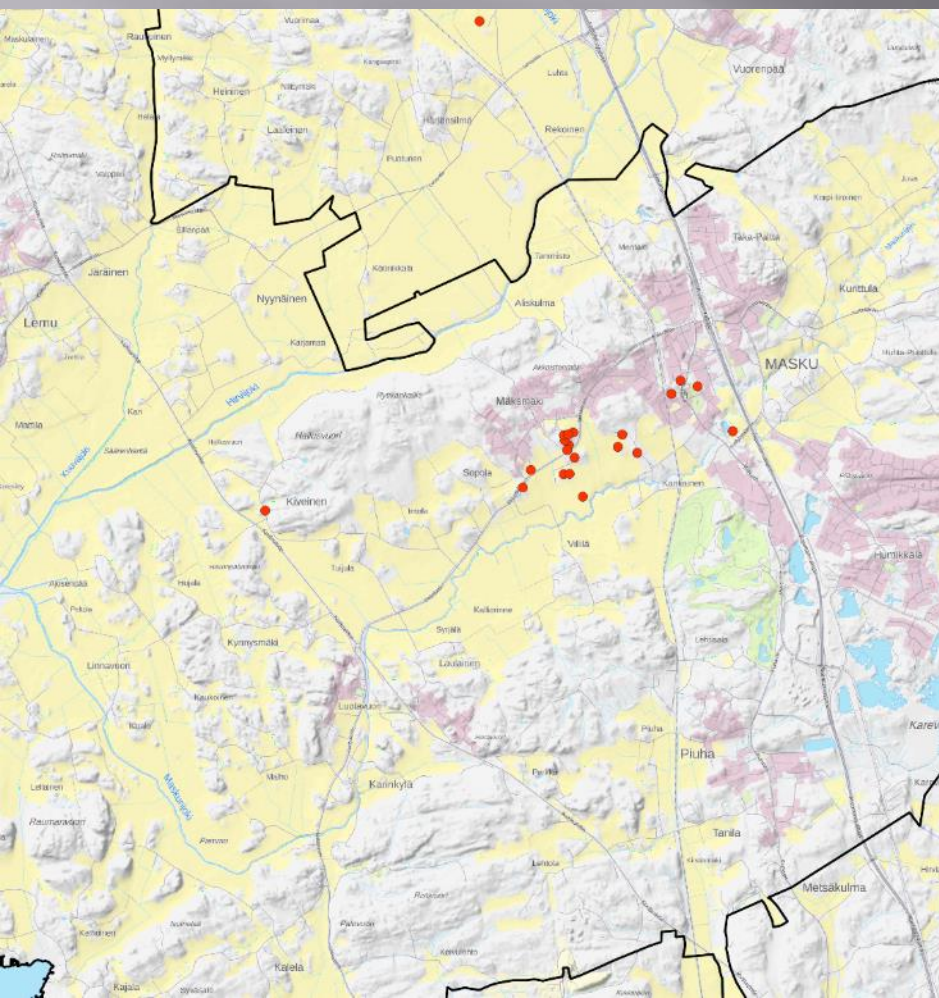




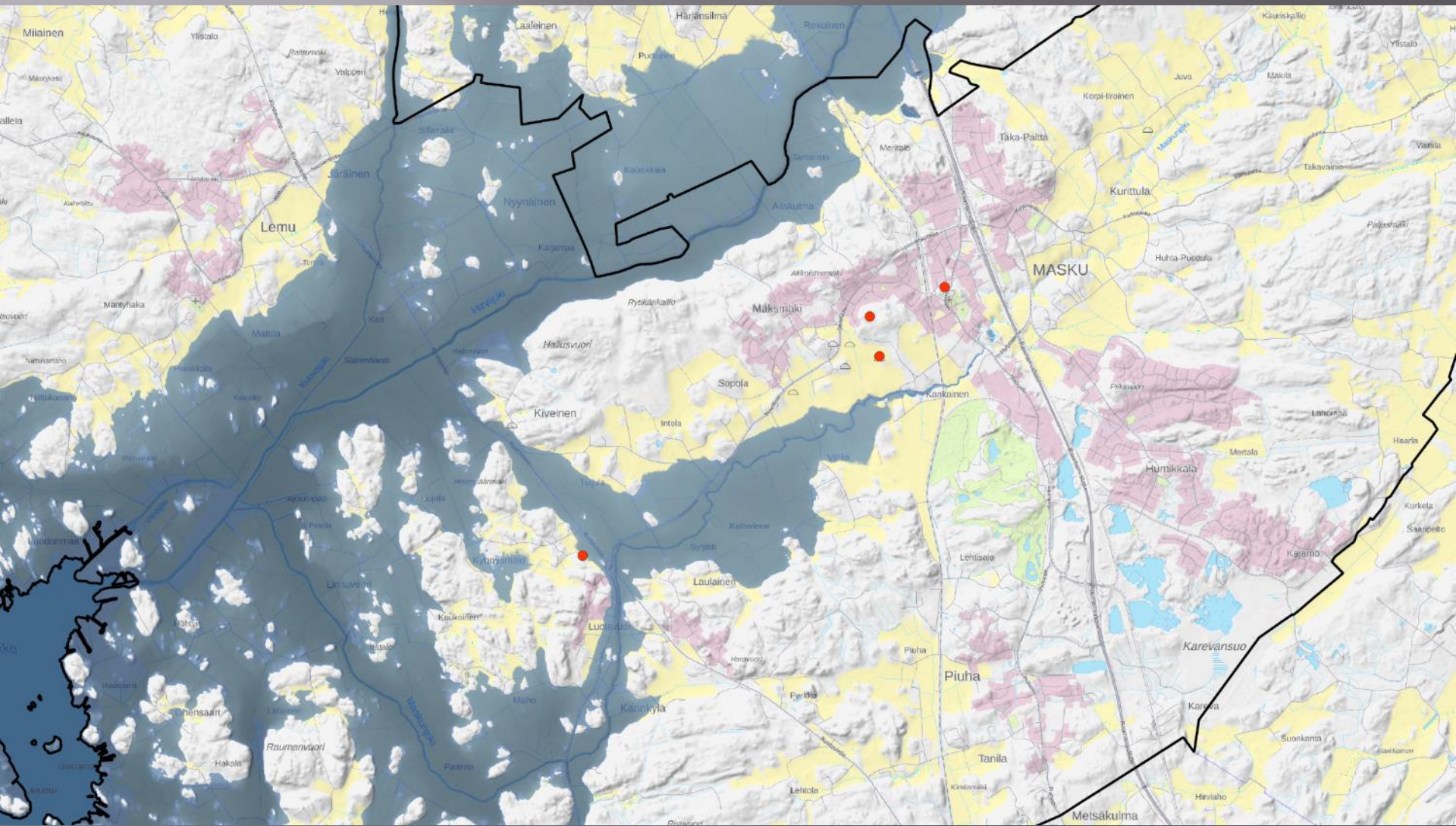
Metallinetsinnän vaikutus Maskun rautakautiseen aineistoon

Ennen vuotta 2014: 23 kohdetta

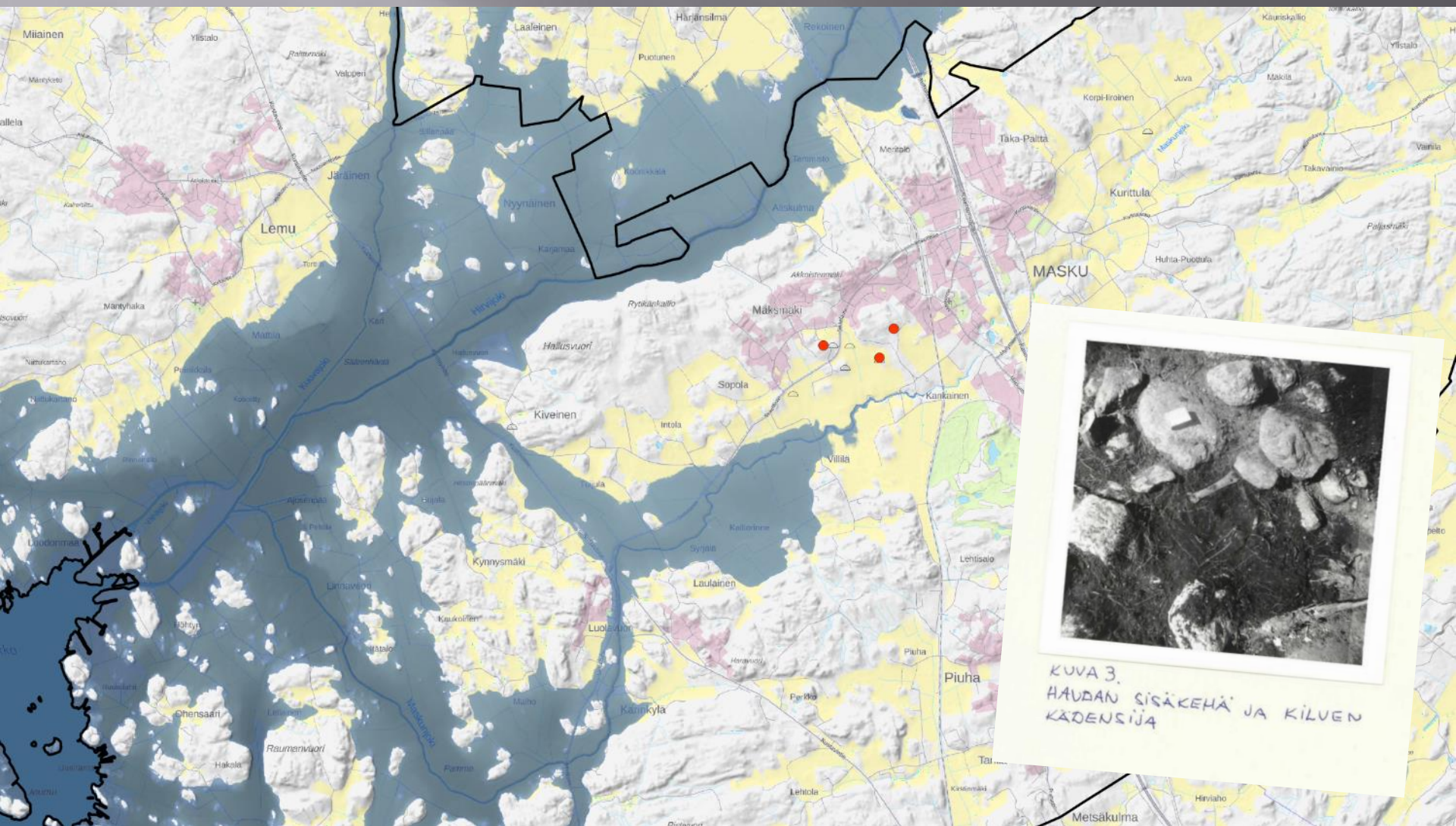
Tänä päivänä: 69 kohdetta



Asutus roomalaisajalla (n. 0-400 jaa.)

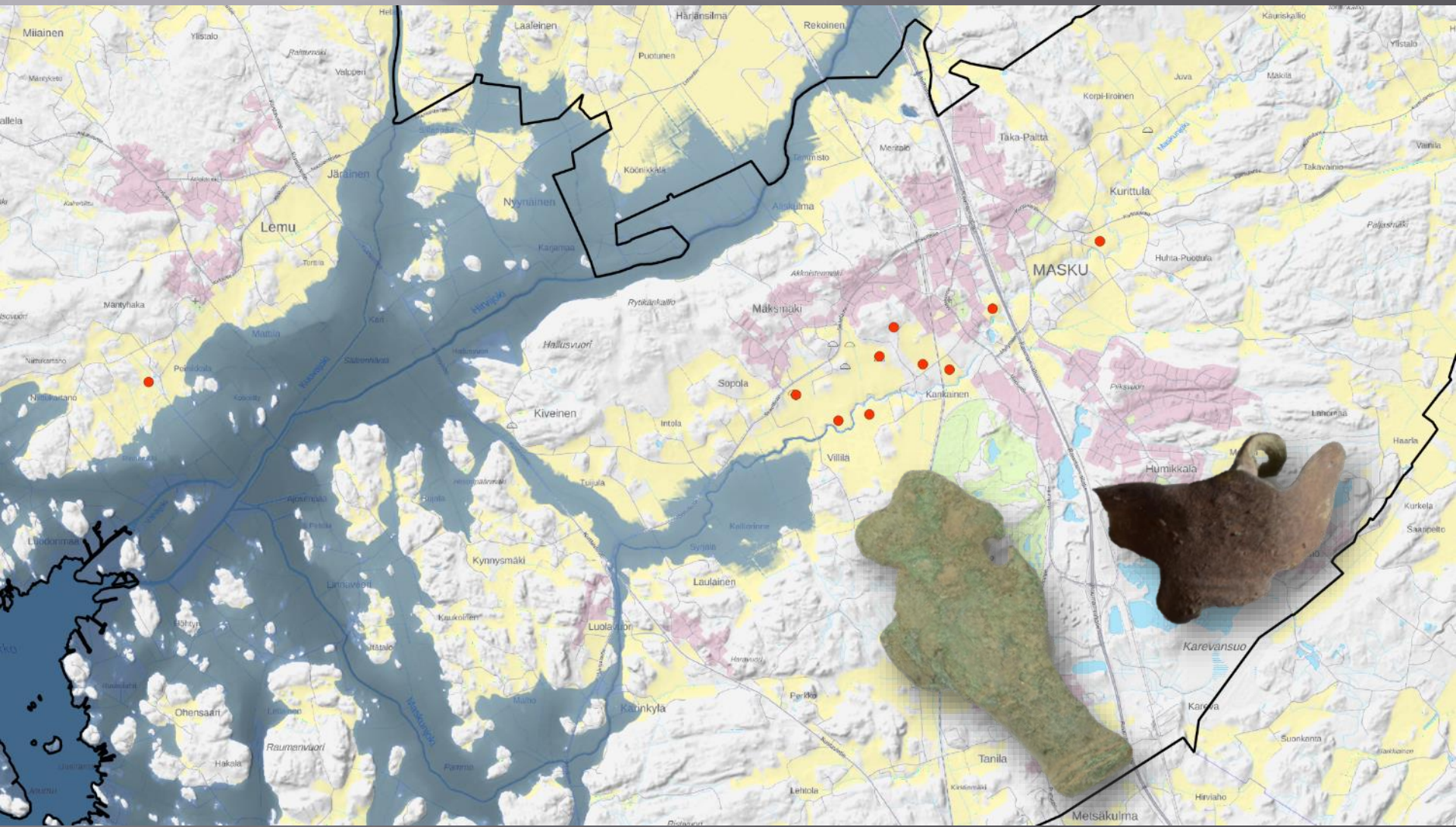


Asutus kansainvaellusajalla (n. 400-600 jaa.)

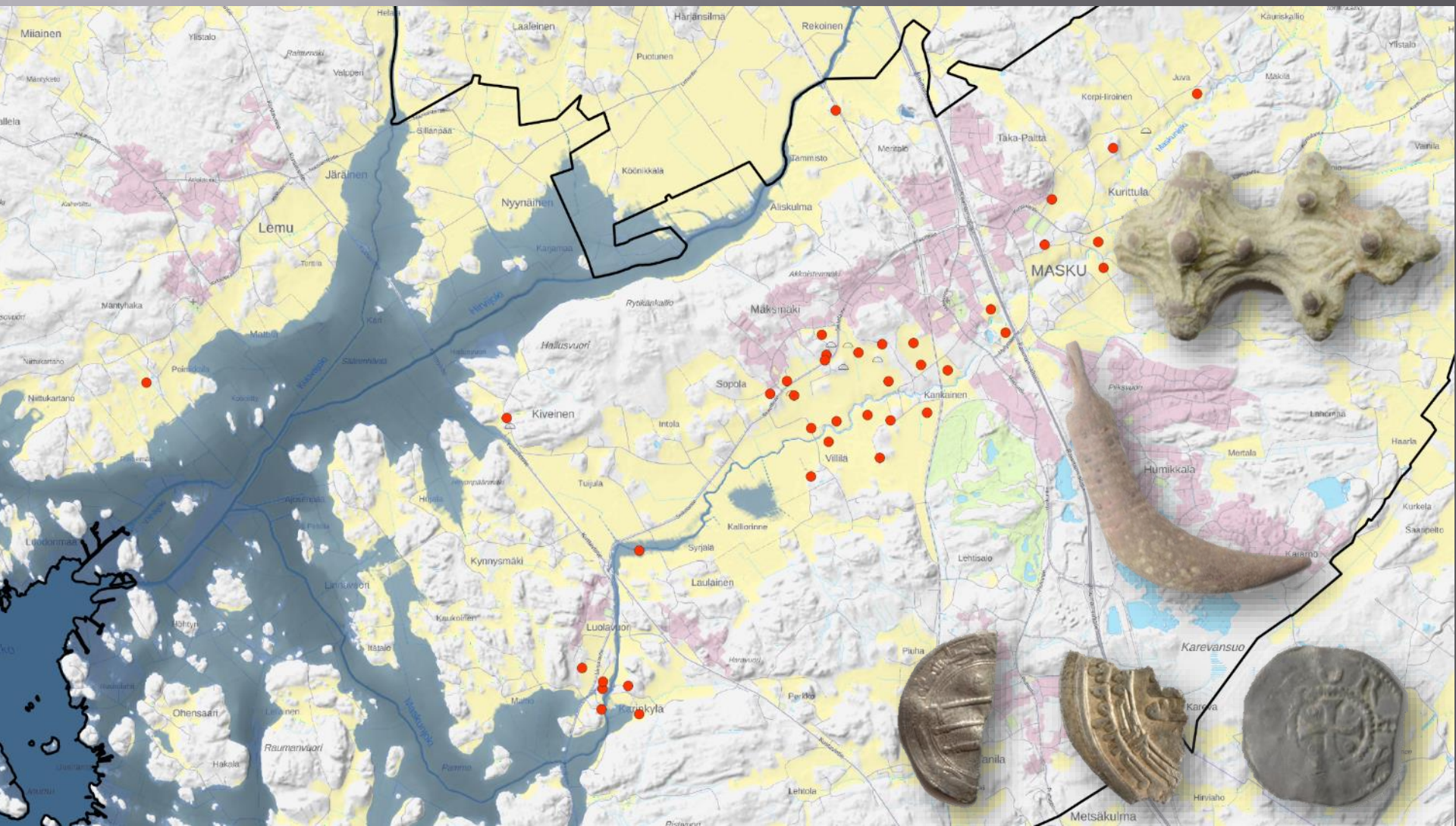


KUVA 3.
HAUDAN SISÄKEHÄ JA KILVEN
KÄDENSIJÄ

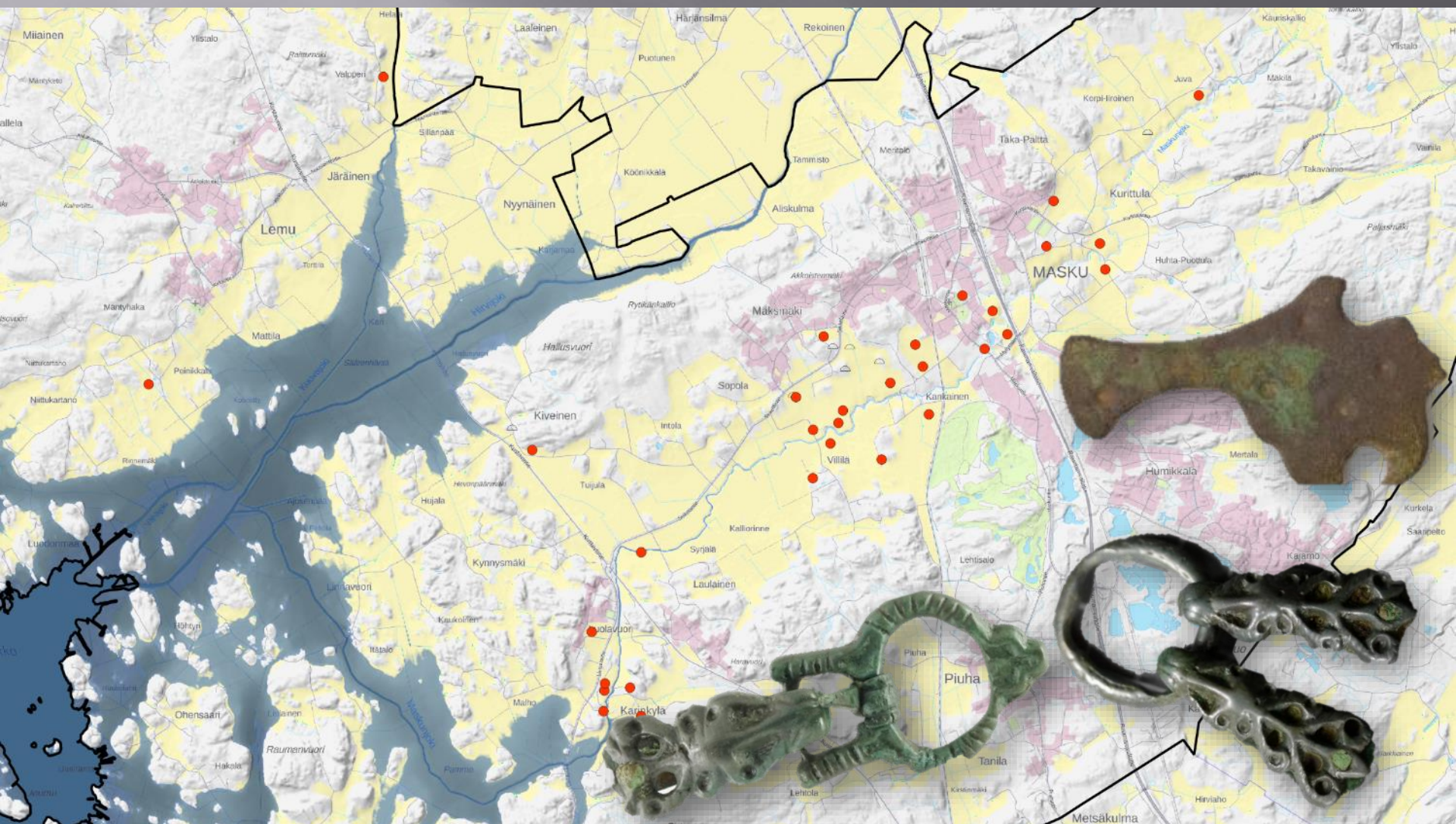
Asutus merovingiajalla (n. 600-800 jaa.)



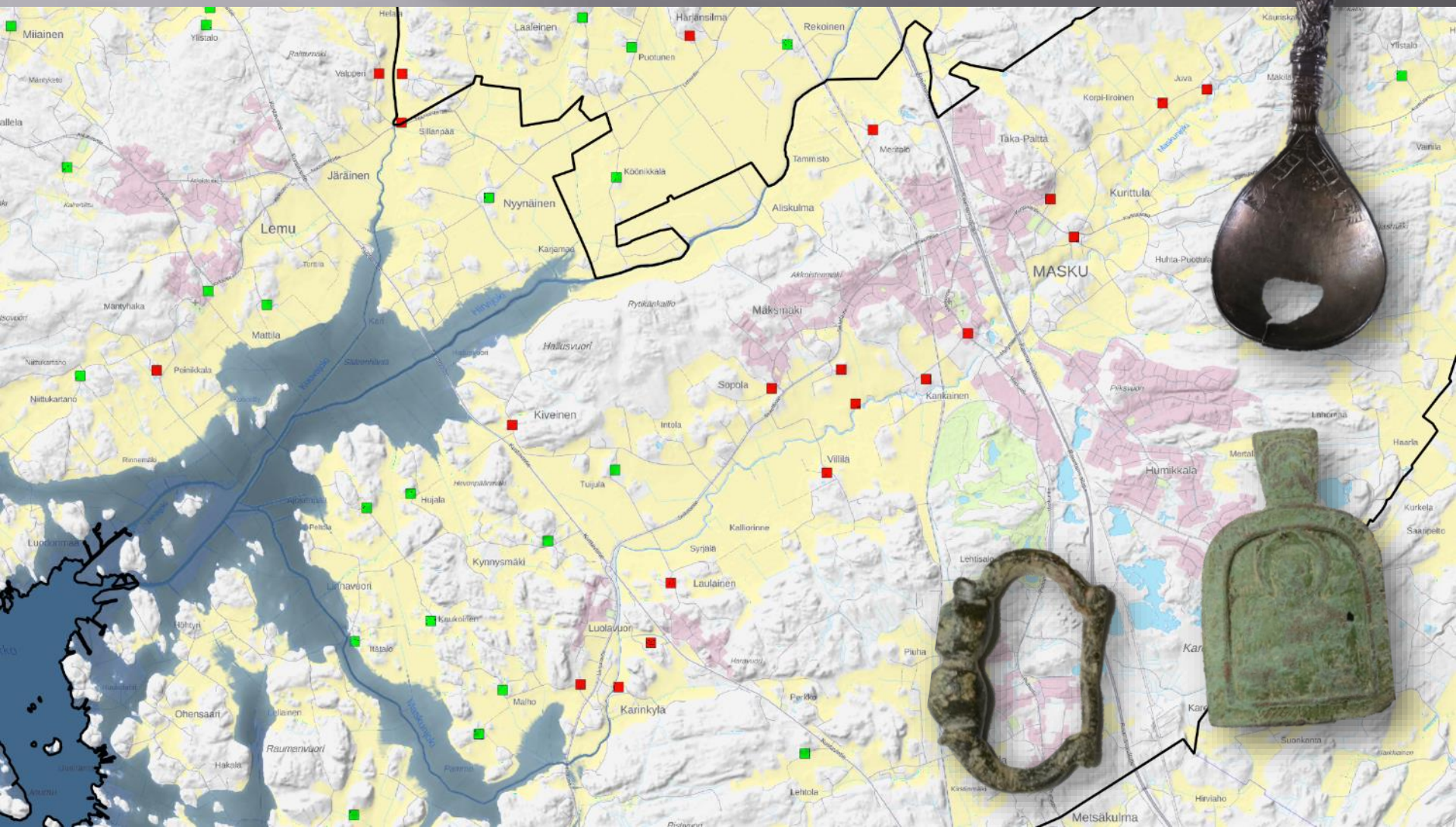
Asutus viikinkiajalla (n. 800-1050 jaa.)



Asutus ristiretkiajalla (n. 1050-1200 jaa.)

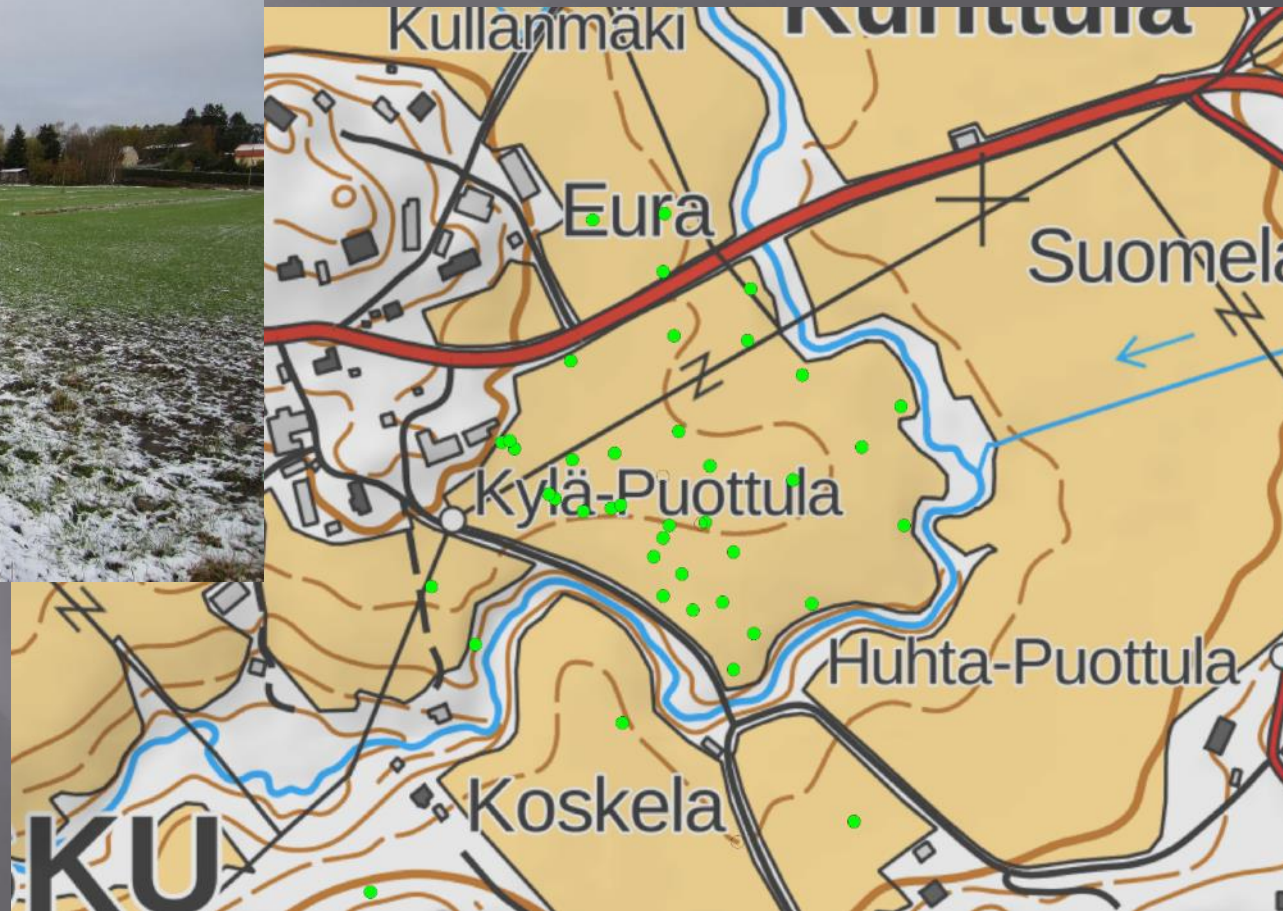


Asutus keskiajalla (n. 1200-1520 jaa.)

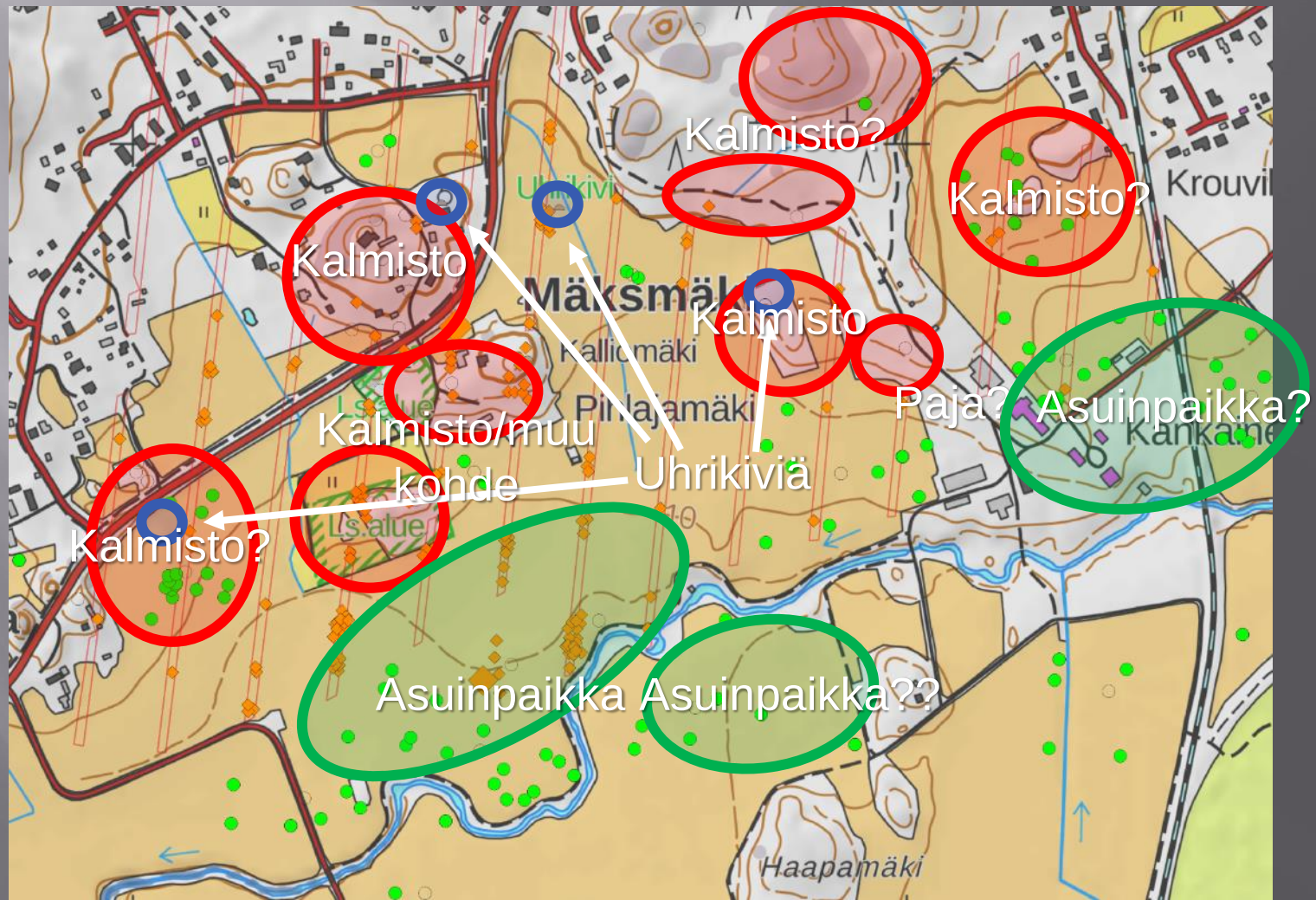


Kylä-Puottulan löytöpaikka

- Mahdollinen myöhäisrautakautinen asuinpaikka

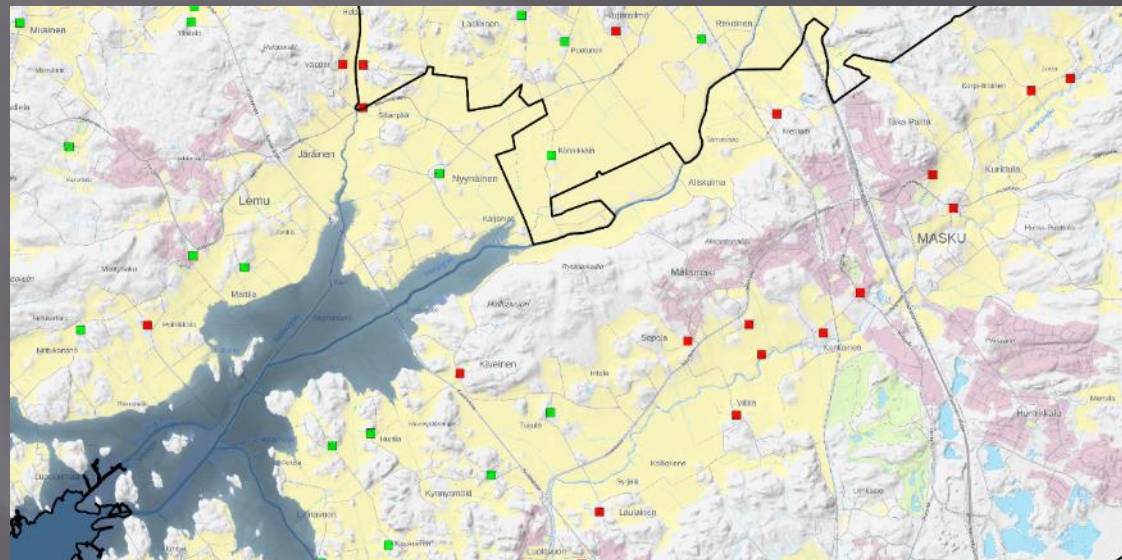


Mäksmäen alueen muinaisjäännöskompleksi: esimerkki rautakautisesta maisemarakenteesta



Tulevaisuuden tutkimussuuntia

- ▣ Monipuoliset tutkimusmenetelmät: peltoalueiden pintapoiminta, metallinetsintä, geofysikaaliset ja geokemialliset menetelmät, satelliittikuvat ym.
- ▣ Rautakautisten muinaisjäännösten etsiminen entistä laajemmilta alueilta
- ▣ Yhteistyö metallinilmaisinharrastajien kanssa, ns. kansalaistiede



Hyödyllisiä linkkejä

- www.kyppi.fi
 - Muinaisjäännökset, tutkimusraportteja, löytöluetteloita
- www.loytosampo.fi
 - Uusimpia metallinilmaisinelöytöjä, kuvia löydöistä
- asiat.museovirasto.fi
 - Uusimmat tutkimusraportit

Kiitos!

